

**8D013 – Пәндік мамандандырылмаған педагогтерді даярлау
(6D010200 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі) бағыты бойынша
философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған
Рысбаева Ардак Қуанышовнаның «Бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті
қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыру» тақырыбындағы
диссертациясына**

РЕСМИ РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ПІКІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	<p>1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p> <p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның</p>	<p>Қазіргі жана Қазақстанды құру жағдайында адамзаттық, ұлттық ізгіліктер мен құндылықтар жүйесін жаңадан ойлап табуды немесе қайта бағалауды емес, есесіне, қазақстандық құндылықтар жүйесін басқаша етіп құру жолдарын қарастыру қажеттілігі артып отыр. Бұл білім беру жүйесіндегі бастауыш мектептің әрбір оқушысының ғылыми тұрғыдан негізделген ізгілік мазмұнындағы білім алуын қамтамасыз етуді, қоғамымыздың ізгі бағытта дамуын талап етеді.</p> <p>Қазақстан Республикасы Үкіметі 2021 жылғы 12 қазанда бекіткен «Білімді ұлт» сапалы білім беру» ұлттық жобасын жүзеге асырудың бір сапалы бағыты пәндерді интеграциялай оқыту деп санаймыз. Осы бағытта әдіснамалық және теориялық негіздері анықталған арнайы әдістемелік жүйе жасалынуы уақыт талабымен үндес келіп отыр. Өйткені қазіргі кезең адам баласының мына Жерді, Өмірді, Адамның қадірін біртұтастықпен түсіне алмай, бөлшектеп танудың салдарынан Әлемнің бір компоненті жойылса, қалғанына да сол жол тұрғанын түсінуден қалып барады. Сондықтан да қазіргі таңда оқу пәндерінің мазмұнын интеграциялауға үлкен мән беріліп отыр.</p> <p>А.К.Рысбаеваның диссертациялық жұмысы Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының «Білім және ғылым саласындағы зерттеулер» бағытына</p>

		<p>немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);</p> <p>2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы)</p> <p>3) <u>Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)</u></p>	<p>сәйкес келеді. Диссертациялық жұмыс 8D013 – Пәндік мамандандырылмаған педагогтерді даярлау (6D010200 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі) бағыты бойынша ұсынылған.</p>
2.	Ғылымға маңыздылығы	<p>Жұмыс ғылымға елеулі үлесін <u>қосады/қоспайды</u>, ал оның маңыздылығы <u>ашылған/ашылмаған</u>.</p>	<p>Зерттеу жұмысы бастауыш білім беру ғылымының дамуына <i>елеулі үлес қосады</i>. Оның ішінде бастауыш білім беру пәндерін оқыту әдістемесінің мазмұнын толықтырады.</p> <p>Қазіргі қоғамның талаптарына сай бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыруды теориялық тұрғыда негіздеу мен оны тәжірибеде жүзеге асырудың мазмұны мен әдістемесінің жеткілікті дәрежеде жасалмағандығы белгілі. Осыған орай орындалған зерттеу жұмысы теориялық-әдіснамалық негіздерінің айқындалуы, педагогикалық мүмкіндіктерінің анықталуы, құрылымдық-мазмұндық моделінің құрылымдалып, әдістемелік жүйесінің жасалуы арқылы болашақ бастауыш білім педагогтерін даярлауда елеулі үлес қосып, білім беру жүйесінде маңызды екендігін көрсетеді. Сондықтан зерттеу жұмысының <i>маңыздылығы ашылған</i> және бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыру аясында жүргізілетін зерттеулердің іргелі негізі бола алады.</p>
3.	Өзі жазу принципі	<p>Өзі жазу деңгейі:</p> <p>1) <u>жоғары</u>;</p> <p>2) орташа;</p> <p>3) төмен;</p> <p>4) өзі жазбаған</p>	<p>Докторант А.К.Рысбаеваның орындалған ғылыми зерттеу жұмысы дербес, өзекті, толық және аяқталған болып табылады. Автор диссертацияны жазу барысында ғылыми мәлімет беруді көздеген. Диссертанттың зерттеу жұмысын өзі <i>жазу деңгейі жоғары</i>, барлық талданған ақпараттар түсінікті</p>

4.	Ішкі бірлік принципі	<p>4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) <u>негізделген</u>; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.</p> <p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды 1) <u>айқындайды</u>; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды</p> <p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) <u>сәйкес келеді</u>; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді</p>	<p>әрі мағыналы құрылымды сақтаған.</p> <p>Қазіргі қоғам сұранысының талаптарына сай бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын оқу пәндерінің интеграциясы негізінде қалыптастыру қажеттілігі мен оның зерттелу деңгейінің жеткіліксіздігі; бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын оқу пәндерінің интеграциясы негізінде қалыптастыруды жалпы білім беретін мектептің бастауыш білім беру үдерісіне ендіру қажеттігі мен оны жүзеге асыру әдістемесінің жасалмағандығы; бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын оқу пәндерінің интеграциясы негізінде қажеттілігі мен оның моделінің жасалмауы арасындағы карама-қайшылықтарды жою диссертацияның ғылыми және қолданбалы аспектілердегі <i>өзектілігін негіздейді.</i></p> <p>Диссертацияның мазмұны диссертация тақырыбын <i>толық көлемде айқындайды.</i> Зерттеу жұмысының материалдары зерттеу болжамын, жетекші идеяны көрсетеді.</p> <p>Зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеттері диссертацияның тақырыбына сәйкес келеді. Диссертацияның <i>мақсаты</i> бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын оқу пәндерінің интеграциясы негізінде қалыптастыруды теориялық негіздеу, моделін жасау және оның тиімділігін эксперимент жүзінде тексеруді орындаумен <i>сәйкес келеді.</i> Зерттеудің <i>міндеттері</i> қойылған мақсатты нақтылай келе, бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын оқу пәндерінің интеграциясы негізінде қалыптастырудың теориялық-әдіснамалық негіздерін анықтаумен; бастауыш сынып оқушыларының</p>
----	----------------------	--	---

			ізгілікті қарым-қатынасын оқу пәндерінің интеграциясы негізінде қалыптастыру компоненттерін, өлшемдері мен көрсеткіштерін айқындаумен; бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын оқу пәндерінің интеграциясы негізінде қалыптастырудың педагогикалық мүмкіндіктерін анықтаумен; бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын оқу пәндерінің интеграциясы негізінде қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделін жасау және оның тиімділігін тәжірибелік-эксперимент жүзінде тексерумен, ғылыми тұжырымдалған ұсыныстар берумен <i>сәйкес келеді.</i>
		4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан: 1) <u>толық байланысқан;</u> 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ	Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылымы <i>логикалық толық байланысқан</i> , ортақ біртұтастық пен баяндау логикасы бар, алынған нәтижелер автордың қорытындыларымен бірге диссертацияда қойылған мақсат пен міндеттерге сәйкес келеді. Автор алған нәтижелер ішкі бірлікпен сипатталады. Ғылыми аппаратқа сәйкес теориялық мәліметтер, эксперименттің анықтау және қалыптастыру кезеңдерінің мазмұны мен нәтижелері ұсынылған.
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) <u>сыни талдау бар;</u> 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген	Бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастырудың теориялық-әдіснамалық негіздері; бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастырудың педагогикалық мүмкіндіктері; оның құрылымдық-мазмұндық моделі мен әдістемелік жүйесі; тәжірибелік-эксперимент нәтижелерін сандық, сапалық және сыни талдау арқылы <i>дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған.</i>
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма? 1) <u>толығымен жаңа;</u> 2) жартылай жаңа (25-75%	Диссертант бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыру мәселесін зерттеу барысында теориялық және

жаңа болып табылады);
3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)

практикалық тұрғыда маңызды болып табылатын ғылыми нәтижелер алған және олар **толығымен жаңа** болып табылады.

1-нәтиже – жаңа. Бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастырудың теориялық негіздері философиялық, психологиялық, педагогикалық, әдістемелік аспектілер бойынша талданды және әдіснамалық негіздерін айқындауда білім философиясы, жүйелілік-іс-әрекеттік, аксиологиялық, синергетикалық, модельдеу тұғырлары басшылыққа алынды. Бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастырудың мәні мен құрылымын анықтауда: «*ізгілік* – адам баласының өз өмірінің мәні мен түрін анықтауға құқы және міндеттемесі бар екенін танытатын демократиялық, этикалық өмірлік ұстаным, адамдарды сүйу, жақсылық жасау, жанашыр болу, барлық адамзат баласын бауырым деп қарау»; «*ізгілікті қарым-қатынас* – жеке тұлғаның бойындағы ізгілікті әрекеті, мінез-құлқы, ізгілікті білімдер жиынтығы», «*бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыру* – оқу пәндерін интеграциялау арқылы дүниені біртұтас тану және сол арқылы әлемнің, өзін қоршаған ортаның тұтас бейнесін санасында ізгілікті әрекет, мінез-құлық, ізгілікті білімдер жиынтығы ретінде кіріктірілген тұлғалық сапаларының көрініс табу үдерісі» деп нақтыланды.

2-нәтиже – жаңа. Бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын оқу пәндерінің интеграциясы негізінде қалыптастырудың өлшемдері мен көрсеткіштері, деңгейлері анықталған.

3-нәтиже – жаңа. Бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын оқу пәндерінің интеграциясы негізінде қалыптастырудың педагогикалық

		<p>мүмкіндіктері айқындалған.</p> <p><i>4-нәтиже – жаңа.</i> Бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын оқу пәндерінің интеграциясы негізінде қалыптастыру үдерісінің құрылымдық-мазмұндық моделі жасалған, оның тиімділігі тәжірибелік-эксперименттік жұмыстар арқылы дәлелденген.</p>
	<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма?</p> <p>1) <u>толығымен жаңа</u>;</p> <p>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>А.К.Рысбаеваның диссертациялық жұмысының қорытындылары ғылыми-теориялық негізде дәлелденуімен, зерттеудің ғылыми аппаратына мазмұнының сәйкестігімен, зерттеуде қолданылған әдіс-тәсілдердің тиімділігімен, эксперимент жұмысының жүйелі жоспарлануымен, сандық және сапалық көрсеткіштердің дәлелділігімен толығымен жаңа болып саналады. Диссертацияның қорытындылары деп төмендегілерді айтамыз:</p> <p><i>Бірінші қорытынды</i> қазіргі білім беру жүйесінің жұмысын реттеуге арналған мемлекеттің стратегиялық даму бағдарламалары мен нормативті құжаттарға жасалған талдаулар негізінде бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыру мәселесінің өзектілігі дәлелденуі толығымен жаңа болып табылады.</p> <p><i>Екінші қорытынды</i> бойынша мәселеге қатысты теориялық еңбектерге жасалған талдаулар «ізгілік», «ізгілікті қарым-қатынас», «интеграция» ұғымдары мен «бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыру» түсінігінің мәнін түзуге мүмкіндік берді деп нақтылануы толығымен жаңа болады.</p> <p><i>Үшінші қорытынды</i> ретінде бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыруға байланысты ғылыми-зерттеу еңбектері мен практикалық тәжірибелерді талдау барысында бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде</p>

калыптастырудың психологиялық-педагогикалық негіздерінің жүйеленуі, бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыруда басшылыққа алынатын *білім философиясы, жүйелділік-іс-әрекеттік, аксиологиялық, синергетикалық, модельдеу* әдіснамалық тұғырларының айқындалуы **толығымен жаңа** болып табылады.

Автордың диссертациялық жұмысындағы *төртінші қорытынды* бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастырудың әдістемелік жүйесі өзара біртұтастықта танылуы және іштей байланысқан келесі құрылымдардан тұруы: бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастырудың теориялық негіздері мен әдіснамалық тұғырларына сүйеніп анықталған бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастырудың моделі, сабақтар жүйесі мен тапсырмалар кешені, вертикалды, горизонталды, аралас интеграция негізінде оқыту әдістер жүйесі. Бұл құрылымдар өзара логикалық байланыса келе, зерттеу жұмысының казахстандық білім беру жүйесінің алдына қойып отырған, қоғам қажет етіп отырған талаптармен үндесе отырып, зерттеудің алдына қойылған болжамын растауға, міндеттерін шешуге, нәтижесінде көздеген мақсатына жетуіне қызмет ететін тіректер болып табылуы **толығымен жаңа болады.**

Жұмыстың *бесінші қорытындысы* зерттеу жұмысында интеграциялық негізде оқыту арқылы бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын қалыптастырудың мүмкіндіктерін анықтау екі бағытта жүргізілген: 1) Интеграцияны оқу мақсаты ретінде тану. Сол арқылы оқушының өзін қоршаған әлем, яғни басқа адамдар, қоғам, табиғат туралы

біртұтас білім қалыптастыру бағыты. 2) Интеграцияны оқу құралы ретінде тану. Сол бағытта түрлі пәндер арқылы берілетін білім мазмұнының ортақ негізін табу, сипаттау, мүмкіншіліктерін айқындауы **толығымен жаңа болады.**

Алтыншы қорытынды бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастырудың *модели* оқушылардың пәндерді интеграция негізінде меңгере отырып, ізгілікті қарым-қатынас жасау дағдыларына ие болуын мүмкін ететін әдістемелік жүйенің мазмұнын – сабақтар мен тапсырмалар жүйесін, сабақтан тыс, өзіндік жұмыс түрлерін – жасауға негіз болуы. Зерттеу барысында дайындалып, тәжірибеден өткен құрылымдық-мазмұндық модельдің стратегиялық мақсаты – бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастырудың теориялық-әдіснамалық негіздерін дайындау үдерісінің компоненттері мен көрсеткіштерін айқындауы, әдістері мен деңгейлерін белгілеуі. *Әдіснаманың интеграциялық, білім беруді ізгілендіру, экологиялық білім негізінде тәрбиелеу; оқытудың саналылық және белсенділік, біртұтас дүниетаным қалыптастыру ұстанымдары* басшылыққа алынған құрылымда оқу пәндерін интеграциялау негізінде оқушылардың ізгілікті қарым-қатынасын қалыптастыру мүмкін болатындығының дәлелденуі **толығымен жаңа болып саналады.**

Жетінші қорытынды бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыруды оқушының бойындағы тұтас, кешенді қасиеттер ретінде қарай отырып, оларды қалыптастырудың компоненттері, әр компонентке сәйкес қалыптастырудың өлшемдері мен көрсеткіштері, деңгейлері анықталып, жүйеге түсірілуі **толығымен жаңа болып саналады.**

Сегізінші қорытынды тәжірибелік-эксперименттік жұмыс барысында

			<p>бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастырудың 2-сынып үшін жасалынған бағдарламасы, интеграцияланған сабақтар жүйесі мен интеграциялық бағдардағы тапсырмалар мен жаттығулар кешені арқылы оқушылардың ізгілікті қарым-қатынас дағдыларына ие болатындығы дәлелденген. Тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың нәтижелері интеграцияланған бастауыш оқу пәндерінің мазмұнын ұлттық құндылықтарға негіздеп өзгертуге, инновацияға негізделген жаңа үлгілері мен нұсқаларын жасауға мүмкіндік беруі толығымен жаңа болып саналады.</p>
		<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) <u>толығымен жаңа</u>; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Автордың ұсынған бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастырудың ғылыми-тәжірибелік негізі толығымен жаңа және негізделген болып табылады. Ол зерттеу жұмысы барысындағы тұжырымдар, ендіру актісі және тәжірибелік-эксперименттік жұмыс нәтижелерімен, ғылыми жарияланымдармен расталынады.</p>
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	<p>Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде <u>негізделген</u>/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)</p>	<p>Зерттеу қорытындыларының негізділігі теориялық-әдіснамалық ұстанымдармен, философиялық, педагогикалық және психологиялық әдебиеттердің алуан түрлілігімен, диссертация мазмұнының зерттеудің қойылған мақсаттары мен міндеттеріне жарамдылығымен, зерттеудің теориялық және эмпирикалық әдістерінің орынды үйлесімімен, эксперименттік зерттеу нәтижелерін сапалы және сандық талдаудың үйлесімімен, бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыру бойынша әртүрлі әдістемелер, тәсілдер, тапсырмалар кешенін пайдаланумен камтамасыз етілді.</p>
7.	Қорғауға шығарылған негізгі	<p>Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет:</p>	<p>1. <i>Бірінші қағида</i> бойынша бастауыш сыныптарда алғаш рет қарастырылып отырған бастауыш сынып</p>

<p>қағидаттар</p>	<p>7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) <u>дәлелденді</u>; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді</p> <p>7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) <u>жок</u></p> <p>7.3 Жаңа ма? 1) <u>ия</u>; 2) жок</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) <u>кең</u></p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) <u>ия</u>; 2) жок</p>	<p>оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыруда негізгі ұғымдардың мәнін философиялық, психологиялық, педагогикалық тұрғыдан талдау негізінде нақтылау, оның ішкі мазмұндық құрылымын анықтау оқушылардың оқу пәндерінің интеграциясы негізінде ізгілікті қарым-қатынасының қалыптасуына кепіл бола алады.</p> <p>Қағида дәлелденген, тривиалды емес, зерттеу пәні туралы жаңа білімді ұсынады, алдағы уақытта қолданылу ауқымы кең және «Formation of humanistic relations of primary school students» (Cypriot Journal of Educational Sciences, Volume 16, Issue 5 (2021) 2742–2751, ISSN: 1305-905X) атты мақаласында дәлелденген және көрініс тапқан.</p> <p>2. <i>Екінші қағида</i> бойынша бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастырудың моделі мотивациялық-құндылықтылық, танымдық-іс-әрекеттік, тұлғалық-мінез-құлықтық құрамдас бөліктерінің бірлігі, оған сәйкес өлшемдер мен көрсеткіштердің біртұтастығы негізінде қарастырылуы деп қағида дәлелденген және негізделген, тривиалды емес, жаңа, алдағы уақытта қолданылу ауқымы кең және «Табиғат – Ізгілік әлемінің бастау көзі» атты қосымша білім беру сабақтар жүйесі мен интеграциялық бағдардағы тапсырмалар мен жаттығулар кешенінде (Алматы, 2022. – 120 б. (Қосалқы автор: Сәдуақас Г.Т.). Тапсырмалар мен жаттығулар көрініс тапқан.</p> <p>3. <i>Үшінші қағида</i> зерттеу барысында анықталған педагогикалық мүмкіндіктер бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасының қалыптасуында интеграцияны оқу мақсаты, оқу құралы ретінде тану тұрғысында қамтамасыздандырады. Қағида дәлелденген және негізделген, тривиалды емес, бастауыш сынып</p>
-------------------	---	---

			<p>оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыруда қолданылу деңгейі кең, «Бастауыш сынып оқушыларының қарым-қатынасын ізгілікке бағыттай отырып тәрбиелеу» (Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. «Педагогика. Психология. Әлеуметтану» сериясы. – № 2(135). – 2021. – Б.164-171) мақаласында дәлелденген.</p> <p>4. <i>Төртінші қағида</i> бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастырудың әдістемелік жүйесін құрайтын «Табиғат – Ізгілік әлемінің бастау көзі» атты қосымша білім беру сабақтар жүйесі мен интеграциялық бағдардағы тапсырмалар мен жаттығулар кешені, интегративті әдіс оқушылардың өз ішкі мүмкіндіктерін, оқу-танымдық әлеуетін жетілдіруге және ізгілікті қарым-қатынас жасау мүмкіндіктерін іске асыруға деген ішкі ұмтылысын, мотивациясын дамытуға жол ашады.</p> <p>Қағида дәлелденген және негізделген, тривиалды емес, жана, болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін даярлауда қолданылу аясы кең, «Табиғат – Ізгілік әлемінің бастау көзі» атты қосымша білім беру сабақтар жүйесі мен интеграциялық бағдардағы тапсырмалар мен жаттығулар кешенінде көрініс тапқан. (Алматы, 2022. – 120 б. (Қосалқы автор: Сәдуақас Г.Т.).</p>
8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған акпараттың дәйектілігі	<p>8.1 Әдістеменің тандауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған</p> <p>1) <u>ия</u>;</p> <p>2) <u>жоқ</u></p> <p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері</p>	<p>Зерттеу мәселесінің теориялық-әдіснамалық негіздері әдіснамалық тұғырлар мен ұстанымдардың (тұғырлар: <i>білім философиясы, жүйелілік-іс-әрекеттік, аксиологиялық, синергетикалық, модельдеу; ұстанымдар: интеграциялық, білім беруді ізгілендіру, экологиялық білім негізінде тәрбиелеу; оқытудың саналылық және белсенділік, біртұтас дүниетаным қалыптастыру</i>) жиынтығы ретінде <i>нақты жазылған</i>.</p> <p>Зерттеудің мақсатын, болжамы мен міндеттерін шешу үшін теориялық және</p>

	<p>компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>эмпирикалық әдістердің кешені қолданылған. Эксперименттік зерттеуде алынған мәліметтер сандық талдау және нәтижелерді өңдеудің математикалық әдістерін қолдану арқылы алынған.</p>
	<p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Теориялық қорытындылар, зерттеудің әдіснамалық тұғырлары, қалыптастыру әдістемесі, тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың нәтижелері эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған, ғылыми зерттеу тақырыбы бойынша 15 мақала Scopus базасының журналында (33 процентиль), ҚР Білім және ғылым саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті бекіткен басылымдарда, Қазақстан Республикасында және шетелде ұйымдастырылған халықаралық ғылыми-практикалық конференция жинақтарында жарияланып, бастауыш сынып оқушыларына арналған 1 тапсырмалар кешені жарық көрген.</p> <p>А.К.Рысбаеваның диссертациясындағы эксперименттік-тәжірибе жұмысы Б.Момышұлы атындағы №62, №65 жалпы білім беретін орта мектептерде ұйымдастырылып өткізілген, тәжірибелік-эксперименттік жұмысқа 2-сыныптарда оқитын, жалпы саны 120 оқушы қатыстырылған. Оның ішінде тәжірибе сыныбында – 63 оқушы, бақылау сыныбына – 57 оқушы қатысқан.</p>
	<p>8.4 Маңызды мәлідемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған</p>	<p>Маңызды мәлідемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған.</p>
	<p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға</p>	<p>Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті. Барлығы қажетті деп танылатын өзекті және сенімді дереккөздер саны – 196.</p>

		жеткілікті/жеткіліксіз	
9	Практикалық құндылық принципі	<p>9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Зерттеу жұмысының теориялық маңыздылығы бар. Атап айтсақ: – бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыруды теориялық-әдіснамалық негіздеуде «ізгілік», «ізгілікті қарым-қатынас», «интеграция» ұғымдары мен «бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыру» түсінігі нақтыланып, әдіснамалық тұғырлары және ұстанымдары айқындалады; – бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын оқу пәндерінің интеграциясы негізінде қалыптастырудың өлшемдері мен көрсеткіштері, деңгейлері анықталады; – бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын оқу пәндерінің интеграциясы негізінде қалыптастырудың педагогикалық мүмкіндіктері айқындалады; – бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын оқу пәндерінің интеграциясы негізінде қалыптастыру үдерісінің құрылымдық-мазмұндық моделі жасалады және оның тиімділігі тәжірибелік-эксперимент жүзінде тексеріледі.</p>
		<p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Зерттеу жұмысының практикалық маңыздылығы зерттеу жұмысының нәтижесінде әзірленген «Табиғат – Ізгілік әлемінің бастау көзі» атты қосымша білім беру сабақтар жүйесі мен интеграциялық бағдардағы тапсырмалар мен жаттығулар кешенін бастауыш сынып мұғалімдерінің біліктілігін арттыру курстарында және зерттеу жұмысының нәтижелерін болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін дайындайтын жоғары оқу орындарында элективті курс ретінде пайдалануға болады.</p>
		<p>9.3 Практикалық ұсыныстар жана болып табылады?</p>	<p>Зерттеу жұмысы аясындағы практикалық ұсыныстар толығымен жана болып табылады.</p>

		<p>1) <u>толығымен жаңа</u>; 2) жартылайжаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>– бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасы қалыптасуының мәні, мазмұны мен құрылымы және аталған қалыптастыру моделі осы саладан білім алушыларға теориялық білімдерді жүйелі меңгертуге септігін тигізеді. Оларды мұғалімдер біліктілігін жетілдіретін институттардың және жас ғалымдар мектебінің әдістемелік бағдарламаларына енгізу қажет;</p> <p>– бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыруды зерттеу барысында айқындалған педагогикалық мүмкіндіктер негізінде жүзеге асырған дұрыс;</p> <p>– тәжірибелік-эксперименттік жұмыс барысында тиімділігі дәлелденген бастауыш сынып оқушыларының ізгілікті қарым-қатынасын интеграция негізінде қалыптастыру әдістемесінде әрбір сынып үшін жасалынған интеграцияланған сабақтар мен интеграциялық бағдардағы тапсырмалар мен жаттығулар кешенін 3,4-сыныптар бойынша қолдануға болады;</p> <p>– интеграцияланған сабақтардың мазмұны, түрі, әдістері, мұғалімнің оқушылармен және оқушылардың өзара қарым-қатынастары ізгілікті педагогика талаптарымен, ұстанымдарымен үндесіп, оқушылардың білім алуы – дүниені тұтас тану түрінде ұйымдастырылуы керек. Интеграцияланған сабақтарды ұйымдастырып өткізу алдында мұғалім пәндердің оқу бағдарламаларын, оқу мақсаттарын, ұзақ мерзімді, қысқа мерзімді жоспарларды, оқулықтарды толыққанды талдауы керек, соның негізінде ғана ортақ мәселе, ортақ оқу мақсаты, ортақ тақырып, тіпті ортақ әдіспен өткізуге болатын сабақтар анықталады, сол танылған ортақ нүктелері бар тақырыптарды оқушылардың ізгілікті қарым-қатынас жасауын қалыптастыруға арнап тапсырмалар мен жаттығулар, өзіндік жұмыс түрлерін әзірлеуі керек.</p>
--	--	---	---

			Аталған зерттеу нәтижелері болашақта жоғары педагогикалық оқу орнындарында мамандар даярлау мәселесіне арналған жұмыстарды жетілдіруге және осы бағыттағы жана зерттеулер жүргізуге негіз бола алады
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Академиялық жазу сапасы жоғары . Диссертацияның тілі мен стилі талаптарға сәйкес келеді. Диссертация мазмұнындағы негізгі ұғымдар, анықтамалар мен терминдер жүйесі жеткілікті түрде ұсынылған. Диссертацияның құрылымы мен мазмұнын рәсімдеу ғылыми жұмыстарға қойылатын белгіленген талаптарға сәйкес келеді. Диссертациялық жұмысқа ұсыныс: - теориялық талдауларда ақпараттық саладағы еңбектерді талдауды аша түсу керек еді. Дегенмен берілген ұсыныс диссертациялық жұмыстың құндылығын төмендетпейді. Бұл болашақ еншісінде қарастырылады деп ойлаймыз.

Қорытынды: 8D013 – Пәндік мамандандырылмаған педагогтерді даярлау (6D010200 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі) бағыты бойынша докторант Рысбаева Ардак Куанышовнаға философия докторы (PhD) дәрежесін беруге лайық деп санаймын.

Ресми рецензент,
Павлодар педагогикалық
университетінің доценті,
педагогика ғылымдарының кандидаты

Б.М.Жапарова

